

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ І-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Поглиблення глобалізаційних процесів, стрімке входження інформаційно-технічних, та інформаційно-комунікативних технологій в усі сфери життя України вимагають якісно нових підходів до змістової та організаційно-методичної сторін навчання іноземної мови.

Конкретні кроки адаптації навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах до нових потреб суспільства і реалій життя ми розробляємо на основі програми створення інноваційної моделі навчально-виховного процесу, над реалізацією якої працюють сьогодні всі заклади освіти України.

Перше засідання кафедри іноземних мов агротехнічного коледжу в руслі вирішення науково-методичної проблеми «Підвищення результативності і якості навчально-виховного процесу шляхом впровадження нових технологій навчання і виховання», а також інтегрованої у неї науково-методичної проблеми навчального закладу «Інноваційні підходи до створення нової моделі освітньо-виховного процесу», було присвячене розгляду актуальних для розуміння проблеми питань. Це:

- міжнародні освітні стандарти, Болонський процес, можливості навчального закладу;
- суть інноваційності в освітньо-виховному процесі. Особистісно орієнтована освіта як ключова проблема інноваційності;
- обмін досвідом щодо застосування інноваційних технологій та планування наступних дій;
- поглиблення інтеграції з Уманським аграрним та педагогічним університетами з актуальних питань освітнього процесу.

Засіданню кафедри передувала копітка підготовча робота викладачів, самоаналіз своїх напрацювань з даного питання, підготовка до обміну досвідом, консультації з викладачами кафедри іноземної мови Уманського аграрного та педагогічного університетів.

За відправну точку при обговоренні проблеми ми взяли таке визначення поняття «інновація»: «Інновація – це реалізоване нововведення, яке постійно вдосконалюється в процесі впровадження». У широкому розумінні «інновація» – це синонім успішного розвитку нової сфери діяльності на базі різноманітних нововведень. З іншого боку, інноваційний розвиток – це розвиток системи факторів та умов, необхідних для його здійснення. Це вимагає системних дій. Інноваційний етап розвитку світового суспільства нетотожний процесам модернізації систем, які функціонують, а інновації не можна сприймати як засіб їх вдосконалення.

Це передусім поява якісно іншої моделі світу і нового покоління з іншою філософією життя, для яких характерна динамічність, гнучкість у розв'язанні різноманітних проблем, прагнення до збільшення взаємозв'язків

не лише із спорідненими об'єктами і структурами, а побудова нових інформаційних та енергетичних рухів.

В інноваціях – сила суспільного розвитку. Разом із тим сила без духовної основи приречена на провал. Інноваційне рішення набуває більшої життєвої спроможності, на духовних засадах. Іншими словами, інтелект має бути емоційно підкріпленим, лише за цих умов забезпечується життєстійкість соціальних систем. Потреба в інноваційних перетвореннях об'єктивно тому й існує, що саме інноваційні процеси мають забезпечити організаційний простір для виявлення творчих тенденцій у духовній сфері. В умовах системної інноваційної діяльності виникають принципово нові джерела поповнення духовного потенціалу педагогічної культури.

І ще: «Інноваційність передбачає утвердження відповідального способу життя людини, усього суспільства в цілому. Без цілісного погляду на інноваційність неможливо забезпечити стабільний і ефективний розвиток власне економіки. Звідси зрозуміло, що окрім науки, у забезпеченні інноваційного розвитку економіки і суспільства в цілому, провідну роль відіграє освіта. Через освіту ми повинні підготувати людину, здатну й охочу творити і сприймати зміни, нововведення».

Підійшовши до питання особистісно орієнтованої освіти, удосконалення системи якого є головною метою запровадження будь-якої інновації в навчальному закладі, виходимо насамперед з загальнопедагогічного визначення його суті – це перехід від домінанти предметно орієнтованої до особистісно і соціально орієнтованої освіти, здатність до системного моделювання освітнього процесу і цілісного розвитку майбутнього спеціаліста.

Сутнісні характеристики особистісно орієнтованої освіти чітко окреслюються, коли порівнюємо його з традиційним навчанням.

Отже, якщо у традиційному навчанні студент розглядається як певна усереднена даність, як продукт навчання (хоч із своїми індивідуальними особливостями), то в центрі моделі особистісно орієнтованого навчання є студент, а навчальний предмет – один із способів формування особистості студента. Ця модель орієнтує викладача на створення освітньо-виховного середовища, до якого входять викладачі, батьки, студенти з їхніми ціннісними орієнтирами і установками, з їх потребами, схильностями, з усім спектром особистісно-індивідуальних характеристик.

«Ми повинні готувати не «гвинтиків» механізму суспільної системи, а діяльну особистість, неповторність кожної особистості мислиться великою суспільною цінністю, оскільки неповторність кожного стає загальним надбанням».

Як зазначають А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак, педагогічна технологія у вузі передбачає, що процес розвитку особистості студента полягає в умінні викладача перетворювати задатки у здібності. Реальність такого процесу дуже складна і динамічна, бо залежить від уміння викладача визначити особливості інтелекту студента, які включають 1) обсяг пам'яті; 2) швидкість сприйняття інформації; 3) час зберігання потрібної інформації; 4) здатність організму до сприйняття інформації.

Для викладача повинно бути зрозумілим вживання терміна «когнітивний розвиток». Він означає розвиток розумових здібностей і тривке засвоєння знань.

Давній китайський філософ Конфуцій закликав виявляти особливо обдарованих людей та інтенсивно розвивати їх здібності. Пастор Карл Вітте (1800 р.) стверджував, що здібності – це результат виховання і навчання в перші 5-6 років життя дитини. Його думку підтримував В.О. Сухомлинський, вважаючи, що дитина може стати великою особистістю тоді, коли у п'ятирічному віці знатиме не менше 4-5 тисяч слів. Отже, важливу роль у розвитку особистості відіграє інтелект. «Інтелект особистості – це насамперед: 1) формування життєво важливої мети; 2) формування мотивів діяльності; 3) стабільність інтересів; 4) система загальнолюдських цінностей», – зазначають ці автори.

Розуміння особливостей інтелекту сприяє розвитку у майбутніх фахівців творчих здібностей, професіоналізму в обраній спеціальності.

Переходячи безпосередньо до питання організації процесу навчання англійської мови на основі принципів особистісно орієнтованого навчання в немовному вузі слід зазначити, що така організація ставить особливі вимоги і робить необхідним вивчення індивідуально-психологічних і особистісних характеристик студента, а також ретельного врахування рівня його попередньої підготовки, і що надзвичайно важливо – особистісних та індивідуально-психологічних характеристик.

Загальновідомо, що навчання іноземної мови може бути успішним лише за умови врахування тих індивідуально-психологічних особливостей студента, які є специфічними при оволодінні цим предметом. Це передусім такі характеристики як тип пам'яті, мовна витривалість, тип мовної уваги.

На основі психолого-педагогічного тестування, яке ми проводимо на початковому етапі реалізації програми навчання англійської мови, а також даних спостережень, опитувань, предметного тестування, яке ми здійснюємо на кафедрі складаємо картку-характеристику групи, у якій відображено особистісний потенціал кожного студента. При цьому враховуємо й рівень досягнень студента з цього предмета за попередній період.

Картка особистісного потенціалу студента має таку структуру (на додатку).

Що дає така картка для здійснення особистісно орієнтованого навчання? Передусім вона дає можливість побачити достатньо цілісну картину навчального потенціалу студента з його сильними і слабкими сторонами в оволодінні предметом і орієнтує викладача на те, які корективи вносити в стратегію роботи з цим студентом з метою підвищення його навчальних досягнень та особистісних характеристик.

Проаналізуємо це на прикладі показників особистісного потенціалу студентки Королюк К.

З таблиці ми бачимо, що всупереч характеристики її розумової працездатності як середньої і посереднім здібностям вона відноситься до групи слабких студентів. Хоч за логікою вона повинна була б належати до середньої групи. Що стоїть на перешкоді цього? З таблиці ми бачимо що це

передусім низький рівень мотивації і домагань. Відомо, що вирішальну рольна формування навчальної мотивації студентів відіграють окрім внутрішніх чинників референтна група, колектив групи, безпосередньо засоби і методи навчання якими володіє викладач.

Найбільш ефективним засобом активізації мотиваційної сфери студентів про що засвідчує і досвід, є створення референтної групи студентів на занятті, в якій вони виконуватимуть посильні і цікаві завдання і ролі, що сприятиме позитивному емоційному супроводу заняття з англійської мови і отже формуванню позитивної мотивації. Неабияке значення в цьому плані має періодичне проведення нестандартних занять, які ставлять студенти в ситуацію ініціативної діяльності. Це такі заняття як диспути, конференції, захист рефератів, проектів.

Інтерактивні форми роботи не можуть домінувати в навчальному процесі, адже вони не завжди сприяють зосередженій роботі, ґрунтовності, але вони обов'язково мають бути включені в систему роботи кожного викладача іноземної мови.

Значно стимулює інтерес до роботи над достатньо складними темами з мовлення і граматики, робота у комп'ютерному класі. Індиферентних тут практично не буває. Важливо добрати градуйований для кожного студента матеріал.

Відповідно до переважаючого типу пам'яті та мовної уваги (мовна, зорова, мовно-слухова, мовно-зорова) в групі студентів того чи іншого рівня, що ми з'ясовуємо, подивившись к картку, викладач планує використання найбільш доцільних для цієї групи засобів навчання: тексти, ілюстрації, схеми, таблиці, відео-аудіо матеріали.

Добираючи і розподіляючи навчальний матеріал при опрацюванні тієї чи іншої розмовної теми, потрібно врахувати тип мовної уваги студента, щоб забезпечити його посильним навантаженням. Студенти із середнім рівнем актуалізації мовно-слухової як і мовно-зорової уваги потребують додаткового підходу.

Студентам із низьким рівнем мовно-слухової уваги необхідна зорова опора (друкований текст, зображальна наочність).

Використання відеоманітофона в кабінеті англійської мови полегшує добір необхідних дидактичних засобів, розширює можливості удосконалення адитивної компетентності студента.

Картки особистісного потенціалу студента полегшують підготовку викладача до заняття, створюють умови для отримання більш прогнозованого результату, допомагають добирати ті матеріали, методи і форми роботи, які відповідають індивідуально-психологічним і груповим інтересам студентів.

Досвідчені викладачі знають: від емоційних контактів студентів, від їхнього ставлення та оцінювання себе, інших, у тому числі викладачів, психологічний клімат в групі, у великій мірі залежать результати навчальних досягнень. Тут нам слід не забувати про дотримання акмеологічних принципів у побудові навчального процесу, які полягають у введенні технологій забезпечення успіху студента і викладача, всіх учасників

освітнього процесу. Це освітні технології, обумовлені умовами світової глобалізації, коли перехід кожного суб'єкта до етапу власне професійної діяльності, потребує повноцінної його підготовки, всебічного розвитку в сучасних реаліях суспільства, віри в себе, мотивації активної життєдіяльності, саморозвитку ще в шкільні та студентські роки.

Особистісно орієнтоване навчання є найсуттєвішим елементом інноваційної моделі освіти, акмеологічної освіти. Завдяки розробкам науковців і освітян-практиків, апробації її структур у навчальних закладах усіх рівнів, ця модель утверджує своє право на існування і удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Остапчук О. Методологія інноваційних процесів – крок до розуміння сутності // Рідна школа. – 2004. – № 11. – С. 3-6.
2. Кремень В.Г. Модернізація системи освіти як важливий чинник інноваційного розвитку держави // Освіта України. – 2003. – № 34. – С. 2.
3. Виговська О.І., Рудаківська С.В. Особистісно орієнтоване навчання. Як його технологізувати? // Педагогічна толерантність. – 2004. – № 4. – С. 28-29.
4. Чепурна Н.М. Наші досягнення і завдання // Педагогічний вісник. – 2004. – № 3. – С. 6-7.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології // Просвіта. – 2000. – С. 292-297.
6. Данилова Г. Акмеологія освіти в контексті методології сучасної науки // Рідна школа. – 2004. – № 11. – С. 6-10.
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ: Академвидав, 2004. – С. 143.